

รายงานการประชุม
คณะกรรมการจัดการความรู้ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ
ครั้งที่ ๔/๒๕๕๘
วันพฤหัสบดีที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘
ณ ห้องประชุมเล็ก ชั้น ๒ อาคารสำนักหอสมุด วิทยาเขตสงขลา

คณะกรรมการที่ประชุม

- นายสุนันท์ อินทนิล
- นางกัญฐิธนาศิลป์ ฐนุสร
- นายบุญฤทธิ์ คงคำพูน
- นางสาวพิชามญช์ ทองช้วน
- นางเบญจวรรณ เทพยา
- นางสาวเนตรนภา สมบัติ
- นางสาวนิภารัตน์ จิรานุกรม
- นางละอองดาว เหล่าแก้ว
- นายนิการิยา นิเวอาบัส
- นางสาวคารีนา แหุ
- นางจิตติมา หนูช่วย
- นางวิมล ธีรศักดิ์วงศ์
- นางสาวจิตติมา แผงโยธา
- นางจิตติมา คำชู
- นางศรีนญา สังข์ศิริ

เปิดประชุม เวลา ๐๙.๐๐ น.

นายสุนันท์ อินทนิล คณะทำงานการจัดการความรู้ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ กล่าวเปิดประชุม และได้ดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม ดังต่อไปนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องแจ้งเพื่อทราบ

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุมคณะทำงานการจัดการความรู้ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยทักษิณ

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องสืบเนื่อง

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องพิจารณา

๑. ทบทวนความรู้ที่ได้เสวนามากครั้งก่อน ประกอบด้วย

- การทบทวนความรู้เรื่องวิชา ๓
- ทบทวนอริยสัจสี่
- ทบทวนกฏอทัปปัจจตา
- ทบทวนหลักปฏิจสมุปปาท
- กรรมและการให้ผลของกรรม
- กฏอทัปปัจจตา หรือ หัวใจปฏิจสมุปปาท สัตตานัง และอริยสัจ ๔ เกี่ยวข้องกันอย่างไร

๒. เสวนาความเข้าใจเกี่ยวกับความดับทุกข์ (ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ : อริยมรรคมีองค์ ๘)

ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทาอริยสัจ คือทางดำเนินไปให้ถึงความดับแห่งทุกข์ เป็นอริยสัจข้อที่ ๔ หมายถึงแนวทางดำเนินอันประเสริฐของชีวิตหรือกาย วาจา ใจ เพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์ เป็นข้อปฏิบัติที่มีหลักไม่อ่อนแอจนถึงกับตกอยู่ใต้อำนาจความอยากแห่งใจ แต่ก็ไม่ตั้งจนถึงกับเป็นการทรมานกายให้เหือดห่างจากความสุขทางกาย เรียกว่ามัชฌิมาปฏิปทา คือทางดำเนินสายกลาง ไม่หย่อนไม่ตั้ง แต่พอเหมาะเช่นสายดนตรีที่เทียบเสียงได้ที่แล้ว

มรรค หมายถึง ทางเดินของใจ เป็นการเดินออกจากความทุกข์ ไปสู่ความเป็นอิสระหลุดพ้นจากทุกข์ สรรพสัตว์ทั้งหลายหลงยึดถือ และประกอบขึ้นในส้นตนด้วยอำนาจของอวิชา คือ ความไม่รู้ ซึ่งอริยมรรคมีองค์ ๘ หนทางดำเนินไปที่ประกอบพร้อมเพรียงกันเกี่ยวพันกันทุกข้อ ซึ่งย่อลงมาก็คือ สติปัญญา ๔ หรือ ศีล สมาธิ

ปัญญา ซึ่งอริยมรรคมีองค์ ๘ ประกอบด้วย

๑) สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นชอบ มีปัญญาอันเห็นชอบ ได้แก่ เห็นในอริยสัจ ๑

๒) สัมมาสังกัปปะ คือ ความดำริชอบ ได้แก่

- ดำริที่จะออกจากกาม เนกขัมมะหรือการออกบวช รักษาศีล
- ดำริในการไม่พยาบาทปองร้ายผู้อื่น
- ดำริในการไม่เบียดเบียนผู้อื่น

๓) สัมมาวาจา คือ เจรจาชอบ ได้แก่ เว้นจากวจีทุจริต ๔ คือ ไม่ประพฤติชั่วทางวาจา ได้แก่

- ไม่พูดเท็จ
- ไม่พูดส่อเสียด ยุ่งให้เขาแตกร้างกัน
- ไม่พูดคำหยาบคาย
- ไม่พูดเพื่อเจ้อเหลวไหลไร้สาระ

๔) สัมมากัมมันตะ คือ ทำการงานชอบ โดยประกอบการทำงานที่ไม่ผิดประเพณี ไม่ผิดกฎหมาย ไม่ผิดศีลธรรม และเว้นจากกายทุจริต ๓ ได้แก่

- ปาณาติบาต เว้นจากการเบียดเบียนฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
- อทินนาทาน เว้นจากการลักขโมย และฉ้อฉลคดโกงแก่งทำลายผู้อื่น
- กามสุมิฉณาจาร เว้นจากการประพฤติผิดในกาม

๕) สัมมาอาชีวะ คือ เลี้ยงชีวิตชอบ ได้แก่ เว้นจากการเลี้ยงชีพในทางที่ผิด ประกอบสัมมาอาชีพ คือ

- เว้นจากการค้าขายเครื่องประหารมนุษย์และสัตว์
- เว้นจากการค้าขายมนุษย์ไปเป็นทาส
- เว้นจากการค้าสัตว์สำหรับฆ่าเป็นอาหาร
- เว้นจากการค้าขายน้ำเมา
- เว้นจากการค้าขายยาพิษ

๖) สัมมาวายามะ คือ มีความเพียรชอบ ๔ ประการ ได้แก่

- เพียรระวังมิให้บาปหรือความชั่วเกิดขึ้น
- เพียรละบาปหรือความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว
- เพียรทำกุศลหรือความดีให้เกิดขึ้น
- เพียรรักษากุศลหรือความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่

๗) สัมมาสติ คือ ระลึกชอบ ได้แก่ การระลึกวิปัสสนา การระลึกในกาย เวทนา จิต และธรรม ๔ ประการคือ

- พิจารณากาย ระลึกได้เมื่อรู้สึกสบายหรือไม่สบายพิจารณาลมหายใจเข้าออก
- พิจารณาเวทนา ระลึกได้เมื่อรู้สึกสุขหรือทุกข์ หรือเฉยๆ มีราคะ โทสะ โมหะ หรือไม่
- พิจารณาจิต ระลึกได้ว่าจิตกำลังเศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว รู้เท่าทันความนึกคิด
- พิจารณาธรรมให้เกิดปัญญา ระลึกได้ว่าอารมณ์อะไรกำลังผ่านเข้ามาในใจ

๘) สัมมาสมาธิ คือ ตั้งใจชอบ ทำจิตให้สงบ ระวังจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง ให้มีอารมณ์แน่วแน่เป็นอันเดียว เพื่อให้จิตจดจ่อไม่ฟุ้งซ่าน หากอารมณ์อื่นไม่มีโทษให้จิตมีที่ยึด จะได้ไม่พร่าไปหลายทางได้แก่ การเจริญฌานทั้ง ๔ คือ

- ปฐมฌาน ฌานที่ ๑
- ทุติยฌาน ฌานที่ ๒
- ตติยฌาน ฌานที่ ๓
- จตุตถฌาน ฌานที่ ๔

อริยมรรคมีองค์ ๘ สงเคราะห์สรุปลงเป็นไตรสิกขา ดังนี้

- สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ คือ เห็นชอบ ดำริชอบ สงเคราะห์เข้าใน ปัญญาสิกขา
- สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ คือ เจรจาชอบ ทำการงานชอบ การเลี้ยงชีพชอบ สงเคราะห์เข้าในศีลสิกขา
- สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ คือ ความเพียรชอบ ตั้งสติระลึกรู้ชอบ ตั้งจิตใจมั่นชอบ สงเคราะห์เข้าใน จิตตสิกขา หรือกลุ่ม สมาธิ

๓. กรรมและการให้ผลของกรรม

นำเสนอวิธีทัศน์เพื่อความเข้าใจในเรื่องของกรรม ลำดับการเกิดของกรรม การให้ผลของกรรม และวิธีที่จะปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากกฎแห่งกรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา ประมาณ ๓๐ นาที โดยอาจารย์เจษฎ์สุภา เบนซ์ทองหล่อ

๔. ชั้น ๕ และอุปาทานชั้น ๕

ทำความเข้าใจว่า สรรพสิ่งทั้งหลาย แยกประเภทได้เป็น ๓ ส่วน คือ

๑) ส่วนที่เป็นวัตถุทั้งหลาย ได้แก่ สสารทั้งหลาย แสง สีทั้งหลาย เสียง กลิ่น รส ความเย็น ความร้อน ความอ่อน ความแข็ง ความหย่อน ความตึง อากาศเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆ ช่องว่างต่างๆ อากาศ ดิน น้ำ ไฟ ลม สภาพแห่งความเป็นหญิง เป็นชาย เนื้อสมองและระบบของเส้นประสาททั้งหลาย อันเป็นฐานให้จิตเกิด รวมทั้งอาการแห่งความเกิดขึ้น ตั้งอยู่ เสื่อมไป ดับ ไปของวัตถุทั้งหลายด้วย ซึ่งรวมเรียกว่ารูปชั้น (กอง หมวด หมู่)

๒) ส่วนที่เป็นความรู้สึกนึกคิด และความคิดทั้งหลาย รวมเรียกว่านามชั้น แยกได้ ๔ ชนิดคือ

๒.๑ เวทนาชั้น คือความรู้สึกเป็นสุขทางกาย ทุกข์ทางกาย โสมนัส (สุขทางใจ) โทมนัส (ทุกข์ทางใจ) อุเบกขาหรืออุทกขมสุขเวทนา (เป็นกลางๆ ไม่สุขไม่ทุกข์)

๒.๒ สัญญาชั้น คือความจำได้หมายรู้ในสิ่งต่างๆ คือส่วนที่ทำหน้าที่ในการจำนั่นเอง (ไม่ใช่เนื้อสมอง แต่เป็นส่วนของความรู้สึกนึกคิด เนื้อสมองนั้นจัดเป็นรูปชั้น เนื้อสมองเป็นเหมือนสำนักงาน ส่วนนามชั้นทั้งหลายเหมือนผู้ที่ทำงานในสำนักงานนั้น)

๒.๓ สังขารชั้นนี้ คือส่วนที่ปรุงแต่งจิต คือสภาพที่ปรากฏของจิตนั่นเอง เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ทาน (สภาพของจิตที่สละสิ่งต่างๆ ออกไป) ความเมตตา กรุณา มุทิตา สมาธิ ความพึงชาน ความหดหู่ที่อดอย ความง่วง ความละอาย ความเกรงกลัว ความไม่ละอาย ความไม่เกรงกลัว เจตนาในการทำสิ่งต่างๆ ความลึกลับสงสัย ความมั่นใจ ความเย่อหยิ่งถือตัว ความเพียร บิติ ความยินดีพอใจ ความอิจฉา ความตระหนี่ ศรัทธา สติ ปัญญา การคิด การตรึกตรอง

๒.๔ วิญญาณชั้นนี้ หรือจิต คือผู้ที่รับรู้สิ่งทั้งปวง คือรับรู้ความรู้สึกต่างๆ สัญญาชั้นนี้ สังขารชั้นนี้ วิญญาณชั้นนี้ เป็นผู้รับรู้ถึงส่วนที่เป็นรูปชั้นนี้ทั้งหลาย คือเป็นผู้รับรู้ถึงทั้งหลาย ที่มากระทบทางตา หู จมูก ลิ้น กาย นั่นเอง รวมถึงเป็นผู้รับรู้ในสภาวะแห่งนิพพานด้วย

๓) นิพพาน คือสภาวะที่พ้นจากรูปชั้นนี้และนามชั้นนี้ทั้งปวง หรือสภาวะจิตที่พ้นจากความยึดมั่นผูกพันในสิ่งทั้งปวง รวมถึงไม่ยึดมั่นในนิพพานด้วย

นิพพาน จึงหมายถึงความพ้นจากเครื่องเกี่ยวโยง (ตัณหาและอุปาทาน) นั่นเอง

โดยที่เวทนาชั้นนี้ สัญญาชั้นนี้ สังขารชั้นนี้รวมเรียกว่าเจตสิก ซึ่งแปลว่าเป็นสิ่งที่เกิดร่วมกับจิตเสมอ คือจิตและเจตสิกจะเกิดและดับพร้อมกันเสมอ จะแยกกันเกิดไม่ได้ เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันอยู่

๕. กฏอหิปปัจจยตา หรือ หัวใจปฏิจจนสมุปปาท สัตตานัง และอริยสัจ ๔ เกี่ยวข้องกันอย่างไร

นำเสนอธรรมบรรยาย อธิบายถึงการเกิดขึ้นพร้อมแห่งธรรมทั้งหลายเพราะอาศัยกัน การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงเกิดมีขึ้น ด้วยกฏอหิปปัจจยตา การเกิดขึ้นแห่งทุกข์ การดับไปของทุกข์ ด้วยหลักปฏิจจนสมุปปาท โดยสรุปก็คือแสดงให้เห็นว่า กฏอหิปปัจจยตา หรือ หัวใจปฏิจจนสมุปปาท สัตตานัง และอริยสัจ ๔ เกี่ยวข้องกันอย่างไร โดย พระอาจารย์คึกฤทธิ์ โสตฺถิผโล เจ้าอาวาสวัดนาป่าพง ประมาณ ๔๐ นาที

ปิดประชุมเวลา ๑๑.๓๐ น.

(นายสุนันท์ อินทนิล)

นักวิชาการ โสตทัศนศึกษา ชำนาญการพิเศษ
คณะทำงานผู้อำนวยการศูนย์ความรู้

(นางสาวจิตติมา แฝงโยธา)

คณะทำงานและเลขานุการการจัดการความรู้
ผู้บันทึกการประชุม